

մ'ըրած ըլլալուն համար, իսկ քանի մը թեր-
թերու խմբագիրները իրենց զիրենց հրա-
տարակիչներ միայն կը նկատեն՝ առանց
բարդական պատասխանատուութեան ո՛ր
է մտահոգութիւն ունենալու:

Քաւական է միայն վայելչութեան զգա-
ցուն ունենալ, վրդովելու, սարսուռ զգա-
լու համար այն բրտութենէն, որ քանի
մը թերթերու յատկանիշն է եղած:

Այսպէս չհակական ընկերութիւնը՝ որ
աւելի կ'ընթ պիտի ըլլայ՝ պիտի արգա-
հատի անշուշտ իր այդ նախնիներուն՝ որ
նախատուինքն է հայշոյանքը մարդավա-
րութեան դէմ չէին նկատեր, այն պատ-
ճառաւ որ հրապարակաւ կ'ընէին զանոնք:

Խ Մ Բ .

“IMPALUDISME,” Ի ՅԱՐԳԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

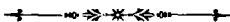
— Ա Պ . Տ .

Տղթոր Սմբատ Մ. Գարբիէան կ'առաջարկէ Im-
paludismeը «դոզ» քաղածնէ. դոզ իրաւամբ դիտել
կու տայ որ դոզը՝ անտանիշն է, ոչ հիւանդութիւնը, և
կը պաշտպանէ արթը. Գարբիէանն է պատապար-
կուած բառը, ունի է «Հաւհաճութիւն» կամ Հաւհ-
ճախտութիւն, զոր պէտք է գործածել «Թիւն» որ աւելի
յարմար բառ մը գտնուի:

Հաճախտութիւն բառին մէջ դիտել տանք որ ու-
րիւնը՝ աւելորդ մասնիկ մ'է. — Ժանտախտութիւն, թոքախտութիւն կ'ընենք. ուրիշն աճենք առաջ երկու
վանկ ընէնք:

Քայց Հաճախտ ալ բարբարոս ժայն մ'է, և Հաճի
կրկնուած ահռելի անհրաժեշտակութիւն, Հաճիճին հոմա-
նիշներ ունենք. Եղոտիւր, Մօր. ընտրենք ուրիշն վերջի-
նը. Impaludisme=Մօրախտ, աւելի կարճ քան ֆրանս
սերէնը: Պատի որ Մայր արմատի բարդութեամբ հիւան-
դութեան անուն մը չկայ, չփութեան տեղիք չի չար:
«Մօրախտ»ը «աւելի յարմար բառ»ը չէ՝ որուն կը ըս-
պասէք, Պ. Տղաւարեան:

Հ. Կ. Տ. Ս.

ՀԵՈՒՄՈՍԻ ՆՈՐ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Երբանայի Հեռախօսը հանդէսին մէջ կը կար-
դարձ Բ. Ռօթթէլլին յօդուածը, յորում կը խօ-
սի հեռախօս գործելոյն մի քանի նոր գործածու-
թեանց վրայ, որ եզակի են:

Նայի կրօնական սենակէտով՝ առաջարկուած
է հեռախօսով խոստովանիլ ամենատիպողական

դէպքերու մէջ. կաթողիկէ կղերը քննելու վրայ
է. բայց հասանական է որ բոլորովին անպատ-
շաճ դատուի այսպիսի առաջարկի մ'իրագոր-
ծումը:

Քանիստ գաւառի Տուօն քաղաքին մէջ, հե-
ռախօսը կը գործածուի մշակութիւնը տարածե-
լու համար. հեռախօսին բաժանորդ գրուած են
այս քաղաքիս և շրջակայ գիւղերուն բոլոր բնա-
կիչները:

Որ մը դպրոցականին մէկը՝ որուն յանձնուած
էր դժուարին հրահանգ մը, տալիսպալիք դրու-
թեան մէջ գտնուելով՝ հեռախօսի միջոցաւ դի-
մեց Գրատան վարիչին, որմէն գոհացուցիւ պա-
տասխաններ ընդունեցաւ:

Այս օրինակին շատերն ալ հետեւեցան, և երբ
այսժմ տղայ մը օգնութեան կարօտի՝ հեռախօսի
միջոցաւ կը ստանայ Գրապետէն:

Այս փորձերը ցցուցին որ հեռախօսը կրնայ
դատաստանական խնդրոց մէջ գործածուի:
Դատարանի մը իմացուցին՝ դէպք մը քննու-
թեանց ժամանակի՝ թէ շատ կարեւոր վկայ մը
մոռուած էր դատի կանչուիլ, քննութիւններ
ընելէ վերջ իմացուցաւ որ մօտակայ քաղաքը
կը գտնուէր. երկու կողմանց փաստաբանները՝
որ կը շտապէին վէճին լծնալուն՝ համաձայնե-
ցան որ հեռախօսին միջոցաւ խօսի, և այսպէս
եղաւ. դատաւորը զիջաւ իրենց առաջարկին՝ և
սկսան երկուքը, դատաւոր և վկայ՝ հեռաձայ-
նով խօսակցիլ խնդրոյն մասին:

Արիւ կարեւոր դէպք մը հանդիպեցաւ անցեալ
յուժնուարին՝ Մարիլիոյ վճռաբեկ ատենին մէջ,
որուն դատաւորը Պալմիրոյա չէր գտնուէր՝ երբ
դատարանին առաջարկուեցաւ խնդիր մը որուն
անմիջական լուծումին հարկաւոր էր. թէպէտ և
հեռու, Եւրոպայաւորը հաւանեցաւ վէճը քննու-
թեան աննելու. ուստի Նիւ - Եօքքի հեռախօսի
սենկին մէջ նստաւ, և հեռախօսի միջոցաւ վը-
ճիւնները արտասանեց:

Հեռախօսը այսօրուան օրս ոչ միայն կը գոր-
ծածուի հանքերուն մէջ, այլ նաեւ անտանքերու.
Մենի անտառին մէջ հեռախօսական գիծերը այն-
քան շատ են որ տէրերը կը խօսակցին իրենց
ծառաներուն հետ՝ անգին հեռախօսութեան մէջ:

Շատ երեւելի է հեռախօսին գործածութիւնը
դաշնամուրի ձայները սրբազրելուն մէջ. դաշ-
նակի վաճառական մը (ի Մթրիլինկ) դրկեց իւր
ստեղծարարաբար (accordeur) էրիէ քաղաքը, դաշ-
նակ մը շուկելու համար. բայց ուրիշ դաշնակ
մը հարկաւոր էր, որովհետեւ երեւելի տուն մը
ունէին և կ'ուզէին երկու դաշնակով նուազել
այն օր. ուստի ի Մթրիլինկ հեռախօսուեցաւ որ
ուրիշ մ'ալ իրկեն, պատասխանեցին թէ այդ ժա-
մանակ անկարելի է, ուստի ստեղծարարաբար
հանձարեղ զաղափար մը յղացաւ. հրամայեց որ
հեռախօսին առջեւ դնեն ուղղած դաշնակը և
միշտ նուազեն, մինչեւ ինքը իւրաքանչիւր ստեղ-
նի ձայնը որոշ ըմբռնէ. ասով իր դաշնակը հա-
մաձայնեցուց ճշդիւ հեռաւոր քաղաքի դաշնա-
կին հետ. և յետոյ մօտէն փորձելով աւելի եւս
յայտնի եղաւ փորձին յաշնութիւնը:

* * *